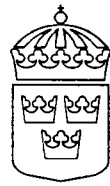

Jordbruksutskottets betänkande

1989/90:JoU18

Rågvete

1989/90
JoU18

Sammanfattning

I betänkandet behandlas, helt eller delvis, fem motioner vari begärs åtgärder mot osund import av spannmålsslaget rågvete. Utskottet konstaterar att en ny situation inträtt genom att en tidigare föga spridd spannmålsvariant, som betraktats som ointressant och därför varit befriad från importskydd på den i övrigt genomreglerade svenska jordbruksproduktmarknaden, på sistone kommit att importeras i relativt betydande mängd.

Enligt utskottets mening bör Sverige i enlighet med GATT-reglerna göra en omförhandling för att upphäva den s.k. 0-bindningen under det aktuella tulltaxenumret. Utskottet utgår från att regeringen, som låtit kommerskollegium och statens jordbruksnämnd utreda frågan, snarast vidtar de åtgärder som är möjliga för att införa rågvete under jordbruksregleringen. I avvaktan härpå påkallas icke något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Motionerna

1989/90:Jo231 av Sven-Olof Petersson och Stina Gustavsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om importavgifter på rågvete.

1989/90:Jo240 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införselavgifter på rågvete.

1989/90:Jo246 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av införselavgift på rågvete.

1989/90:Jo263 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att införselavgift införs även för spannmålsslaget rågvete.

1989/90:Jo270 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

20. att riksdagen beslutar förbjuda import av rågvete.

Bakgrund

Det — relativt — nya spannmålsslaget rågvete har framtagits genom korsning mellan vete och råg. Arten förenar två kromosomuppsättningar (28 kromosomer) från vete med rågens uppsättning (14 kromosomer). Om man korsar durumvete med råg kan man få fram rågvete av s.k. hexploid typ. Alla i dag odlade rågveten är av denna typ. Två tredjedelar av den ärftliga sammansättningen är identiska hos brödvete och rågvete.

Rågvete anses vara en god fodervara med ungefär samma näringsinnehåll som korn. Även från miljösynpunkt är rågvete en bra gröda eftersom den sås på hösten vilket medför att marken är bevuxen under en längre period än vid odling av vårsäd. En svensk rågveteodling anses sålunda positiv av olika skäl. Ett utvecklingsarbete pågår hos såväl Svalöf som Weibulls för att få fram frosthärdigt utsäde.

Under senare år har en relativt omfattande odling av rågvete kommit i gång i bl.a. Polen, Frankrike och Västtyskland. Importen till Sverige har tidigare varit obetydlig och främst avsedd för växtförädlingsändamål. Under hösten 1989 infördes emellertid 18 400 ton rågvete från Polen för användning som fodersäd. Importen har skett till priser som varit lägre än vad svensk spannmål skulle ha kostat, och givit vinster om — enligt uppgift — upp till 50 öre per kg. Denna import har möjliggjorts av att Sveriges gränsskydd för närvarande inte omfattar rågvete. Denna icke avsedda lucka i gränsskyddet innebär att rågvete kan importeras utan att någon införselavgift behöver betalas. Genom detta uppstår problem, eftersom billigt rågvete kan importeras och konkurrera ut inhemskt producerad spannmål.

I tullhänseende behandlas rågvete som ett särskilt spannmålsslag. I tulltaxelagen ges allmänna bestämmelser om hur blandningar och korsningar skall hanteras. Sverige har biträtt den konvention som ligger till grund för de allmänna bestämmelserna. Däri utsägs att "den beståndsdel som ger blandningen dess huvudsakliga karaktär" faller utslaget (normalt den som har störst andel i blandningen). Om oklarheter föreligger skall det tulltaxenummer som står sist i det relevanta kapitlet tillämpas. Under kapitel 10, Spannmål, som är det i sammanhanget aktuella, står det nu tillämpade numret för rågvete sist, d.v.s. 10.08 "Bovete, hirs och kanariefrö; annan spannmål". Denna position är sedan Kennedyrundan 1967 bunden vid tullfrihet i GATT. Varan kan därför införas utan tull eller annan avgift.

Tidigare har man enligt vad utskottet inhämtat diskuterat att eventuellt lägga rågvetet i någon av klasserna vete eller råg (10.01 eller 10.02). Sådana omklassificeringar görs i Customs Co-operation Council (CCC). Där är för närvarande en ny omklassificering förhandlad och träder i kraft år 1993. Nästa omklassificeringsomgång där rågvete eventuellt skulle komma med kommer inte att träda i kraft förrän år 1996.

Den import av rågvete som kommit i gång har givit upphov till starka protester från svenska spannmålsodlare, och Lantbrukarnas

Riksförbundet (LRF) har begärt att jordbruksprisregleringen skall utvidgas till att omfatta även rågvete. Därigenom skulle det bli möjligt att avgiftsbelägga även denna vara.

Spörsmålet har även varit föremål för frågedebatter i riksdagen. Den 16 januari 1990 sade jordbruksministern sig vara medveten om de problem som en rågveteimport kan försäkra. Enligt hans mening borde ett gränsskydd upprättas även för rågvete. Samtidigt framhöll han att deltagarländerna i de nu pågående handelsförhandlingarna i GATT har åtagit sig att under det förhandlingarna pågår undvika handelspolitiska åtgärder som strider mot GATT-avtalet.

Regeringen har uppdragit åt kommerskollegium och statens jordbruksnämnd att utreda frågan om möjliga åtgärder för att komma till rätta med rågveteimporten. Kommerskollegium har nyligen redovisat utredningen till regeringen.

Utskottet

Utskottet behandlar i betänkandet motionerna Jo231 (c), Jo240 (c), Jo246 (c) yrkande 13 och Jo263 (m) med yrkanden att införselavgift införs för sädeslaget rågvete samt motion Jo270 (vpk) yrkande 20 vari yrkas att import av rågvete förbjuds.

I motionerna erinras om att rågvete m.m. kan importeras till Sverige utan importavgifter. Dessa varor har blivit ett hot mot den svenska vegetabilieproduktionen som redan dras med stora spannmålsöver-skott, anser motionärerna. Framför allt har rågveteodlingen i Östeuropa expanderat under senare år. Importen till Sverige har etablerats under år 1989. Den har blivit intressant för importörerna genom frånvaron av införselavgift. I motionerna uttrycks också farhågor för att ogräsfrön, bl.a. av flyghavre, skall spridas genom rågveteimporten. Enligt motion Jo270 är rågvete ett nytt spannmål. Det är otillfredsstäl-lande att det kan importeras innan vi vet hur det på längre sikt betar sig i den svenska omgivningen, framhåller motionärerna.

Utskottet får först erinra om att det åligger berörda myndigheter att kontrollera att importerade partier håller den kvalitet som krävs enligt svensk lagstiftning. Enligt vad utskottet erfarit har lantbruksstyrelsen i ett par partier importerat rågvete konstaterat höga halter av flyghavre. Ärendena har överlämnats till åklagare med stöd av flyghavrelagen (1970:299). Motionerna påkallar således icke i nu berört avseende någon särskild riksdagens åtgärd.

När det så gäller frågan om gränsskydd för rågvete får utskottet hänvisa till den bakgrundsredovisning som lämnats i det föregående. I syfte att främja frihandeln har Sverige medgivit tullfrihet för "annan spannmål". Till denna varugrupp har hänförts rågvete, en korsning mellan vete och råg, vilken fram till helt nyligen importerats i blott obetydlig skala. Rågvete har emellertid visat sig vara en god fodergröda. På sistone har en relativt omfattande import av polskt rågvete

kommit till stånd. Importen har blivit lönsam genom att gränsskydd saknas. Den tränger emellertid undan motsvarande kvantitet svensk spannmål som måste exporteras till subventionerat pris.

Utskottet delar den mening som framförs i motionerna att den aktuella importen kan få negativa effekter för den inhemska odlingen och att rågvede bör inordnas i ett system för gränsskydd. Det är enligt utskottets mening angeläget att åtgärder vidtas snarast möjligt i enlighet härmed.

Enligt vad utskottet inhämtat från växtförädlingshåll borde rågvede enligt vedertagna regler icke betraktas som ett särskilt sädeslag då dess kromosomuppsättning till två tredjedelar består av vete och en tredjedel av råg. Om rågvede klassificeras som vete skulle varan automatiskt falla under den svenska jordbruksprisregleringen. Inom det internationella tullklassificeringsrådet (CCC) har emellertid överenskommelse träffats att rågvede skall hänföras till gruppen "annan spannmål" (10.08). Någon ändring härvidlag kan icke förväntas inom de närmaste åren.

Utskottet finner därför angeläget att Sverige gentemot GATT återtar den s.k. 0-bindningen av annan spannmål, och i vart fall vad avser rågvede. Sådant återtagande kan enligt vad utskottet erfarit ske genom omförhandling (enligt GATT art. XXVIII) varvid dock andra länder som anser sig förfördelade av återtagandet kan ställa motfordran om kompensation. Vidare finns i GATT (art. XIX) en skyddsklausul enligt vilken medlemsländerna kan införa restriktioner för att hindra oförutsedd import i stora kvantiteter som kan försäka allvarliga skador. Denna regel betraktas emellertid som en utpräglad undantagsklausul och har hittills aldrig åberopats av Sverige. En möjlighet till återtagande anses också kunna öppna sig i slutskedet av den nu pågående Uruguayrundan som ett led i en s.k. ombalansering av gränsskyddet. Enligt utskottets bedömning synes i första hand en omförhandling enligt GATT art. XXVIII böra aktualiseras.

Jordbruksministern har i riksdagen förklarat sig beredd att låta vidta åtgärder för att upprätta ett gränsskydd för rågvede. Frågan har numera på regeringens uppdrag utretts av statens jordbruksnämnd och kommerskollegium som enligt vad utskottet erfarit numera redovisat uppdraget. Utskottet utgår med hänvisning till det anförda från att regeringen utan dröjsmål föranstaltar om lämpliga åtgärder för att täppa till den lucka i gränsskyddet som legat till grund för den snabba växande importen. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionerna synes icke påkallad.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen lämnar motionerna 1989/90:Jo231, 1989/90:Jo240, 1989/90:Jo246 yrkande 13, 1989/90:Jo263 och 1989/90:Jo270 yrkande 20 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 15 mars 1990

1989/90:JoU18

På jordbruksutskottets vägnar

Hans Gustafsson

Närvarande: Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Ingvar Eriksson (m), Bengt Rosén (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Sverre Palm (s) och Sven-Olof Petersson (c).

